

Herstel van bronpoelen aan het kasteel van Gaasbeek

Eindverslag van de archeologische begeleiding

Marjolein van der Waa

2019

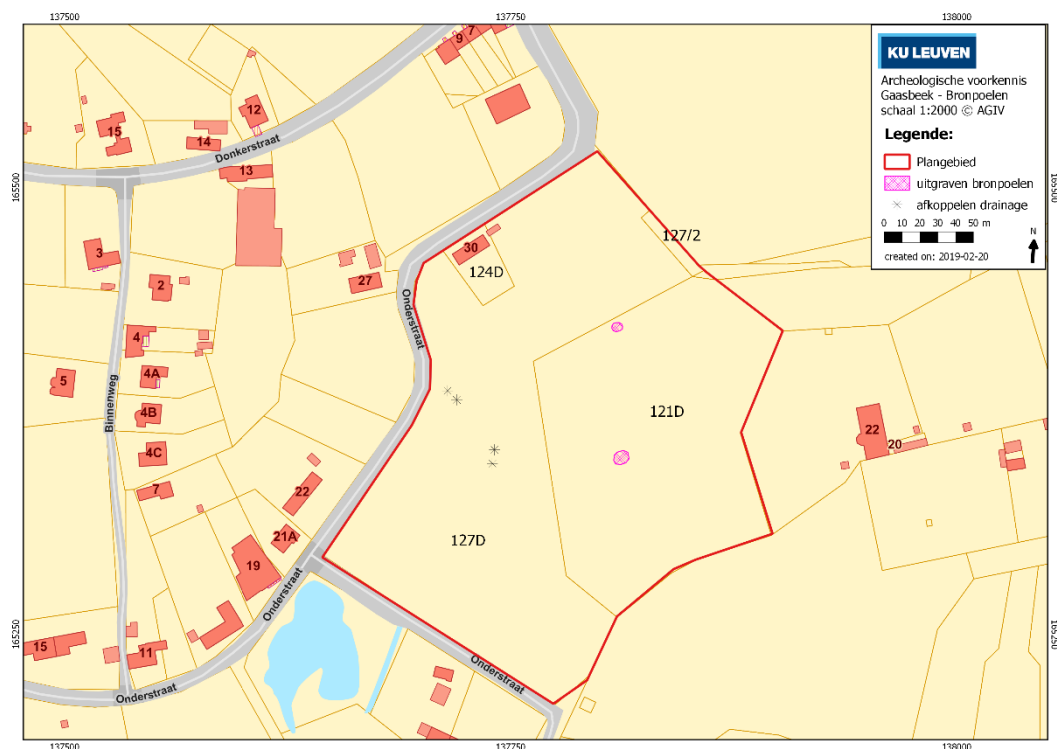
Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	5
1.1	<i>Administratieve gegevens</i>	5
1.2	<i>Inleiding</i>	7
1.3	<i>Onderzoeksopdracht</i>	8
1.4	<i>Werkwijze en opgravingsstrategie.....</i>	8
2	Beschrijving van de archeologische site	11
2.1	<i>Landschappelijk kader.....</i>	11
2.2	<i>Archeologisch en historisch kader.....</i>	14
2.3	<i>Terreinresultaten.....</i>	19
2.3.1	<i>Aardkundige eenheden binnen het projectgebied</i>	19
2.3.2	<i>Archeologische sporen.....</i>	20
2.4	<i>Datering en interpretatie</i>	21
3	Assessment.....	22
4	Synthese en beantwoording onderzoeksvragen.....	23
5	Literatuur	24
6	Figurenlijst.....	24
	Bijlage 1 – Opgravingsplan	27
	Bijlage 2 – Foto-inventaris 2019D109.....	30
	Bijlage 3 – Dagrappporten 2019D109	34
	Bijlage 4 – Profielbeschrijvingen 2019D109	35

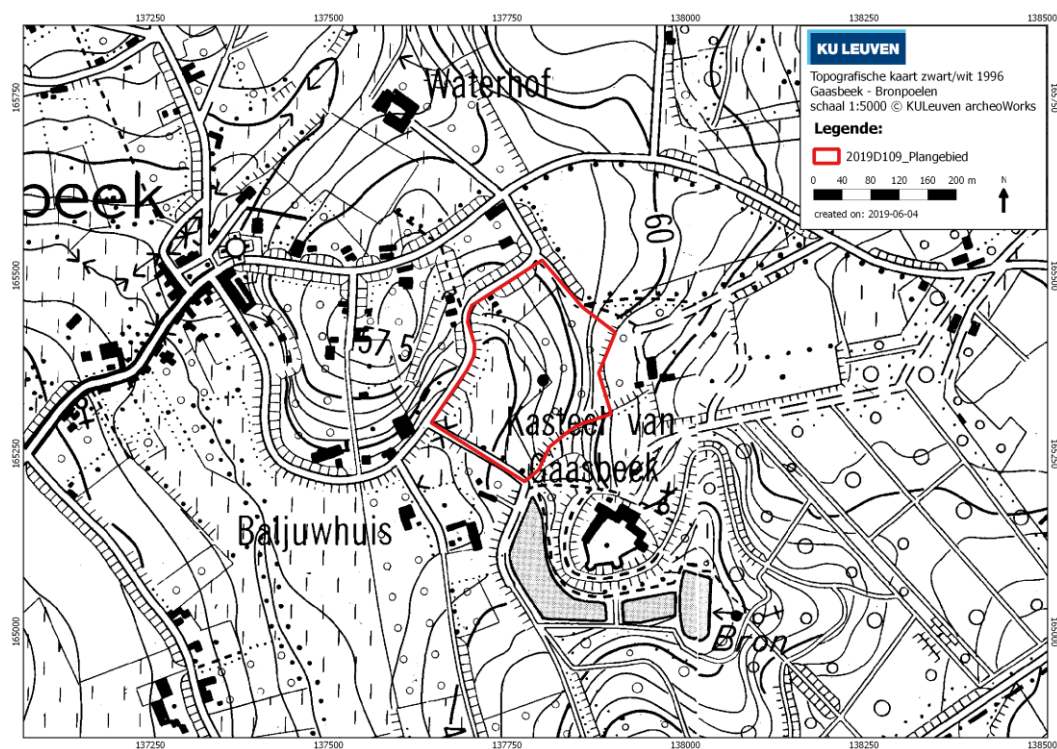
1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

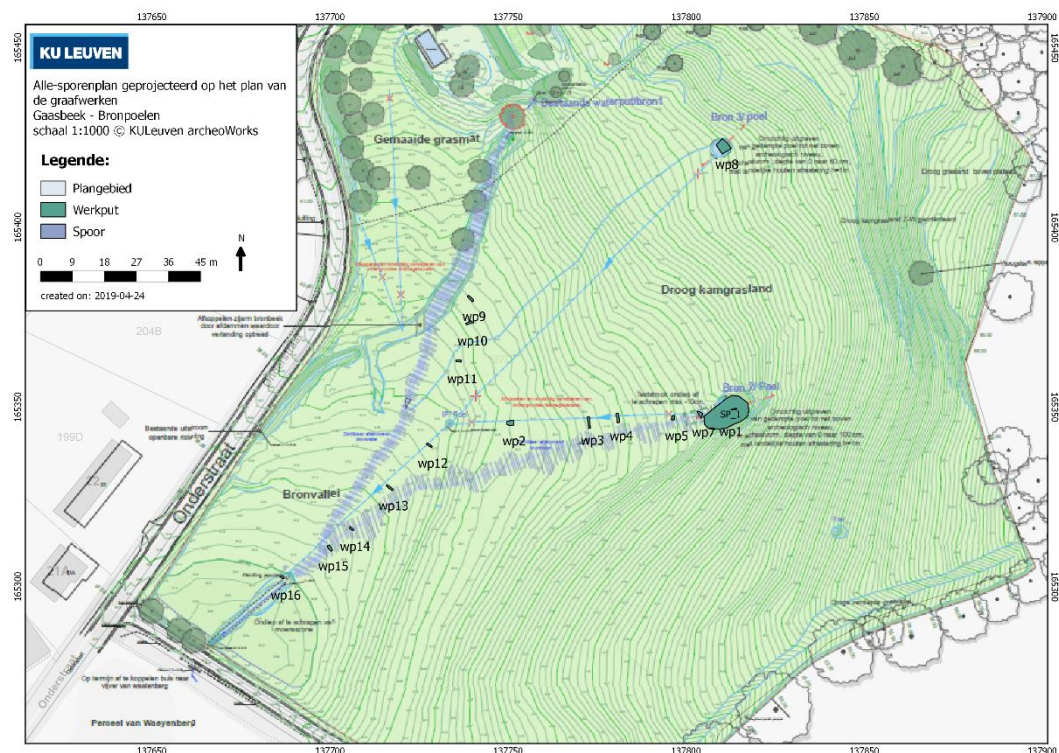
Projectcode:	Archeologische werfbegeleiding: 2019D109
ID Toelating:	4.002/23104/106.18 (traject wetenschappelijke vraagstelling)
Betrokken actoren:	Marjolein van der Waa: erkend archeoloog 2017/00177
Locatie:	Onderstraat 30, 1750 Gaasbeek (Lennik)
Lambert coördinaten:	(<i>Bounding box</i> coördinaten – Lambert 72) ZW: x = 137644 m / y = 165212 m NO: x = 137902 m / y = 165521 m
Kadastrale gegevens:	Gem. Lennik / Afdeling 3 / Sectie A / Perceelnrs. 124D, 127/2, 127D, 121D Zie Figuur 1
Begin- en einddatum van het onderzoek	11/04/2019 t/m 12/04/2019
Oppervlakte van het terrein:	45881 m ² (kadastraal plangebied) 151 m ² (bodemingreep)

Figuur 1. Inplanting van de geplande opgravingsput op de kadasterpercelen zoals opgenomen in het GRB (© AGIV).

Figuur 2. Inplanting van het (kadastraal) projectgebied op de topografische kaart van België 1996 zwart/wit (© AGIV).

1.2 Inleiding

Het uitgevoerde onderzoek bestaat uit een archeologische begeleiding van de werken, zoals omschreven door het agentschap Onroerend Erfgoed in het document “Herwaardering cultuurhistorisch landschap “Kasteel van Gaasbeek met omgeving” te Gaasbeek (Lennik). De archeologische werfbegeleiding is gericht op een behoud *in situ* van de archeologisch relevante niveau(s), dat normaliter niet geraakt zal worden door de geplande bodemingreep. Er werd geen vooronderzoek uitgevoerd voor het huidige onderzoeksgebied, vermits dit project de vorm heeft van een werfbegeleiding binnen het traject van de wetenschappelijke vraagstelling. Voorafgaand aan de werfbegeleiding is een toelating aangevraagd (referentie Onroerend Erfgoed 4.002/23104/106.18).

Het plangebied behoort tot de historische kasteelomgeving van het Kasteel van Gaasbeek. Sinds 1936 werd dit opgenomen in een beschermingsdossier als cultuurhistorisch landschap (zie Figuur 13 voor de contouren van deze beschermingszone). Met betrekking tot de archeologie werden binnen de kasteelmuren verschillende opgravingscampagnes gevoerd in de jaren 1990 en 2000. Deze opgravingen kaderen binnen restauratiewerken aan het kasteel en resulteerden in resten uit de middeleeuwen en vonden uit de ijzertijd. Hoewel het vermoeden bestaat dat de voorganger van het kasteel in feite een oudere motte moet zijn geweest, werden hier tot nu toe geen bewijzen van teruggevonden, buiten de losse vondst van het genoemde ijzertijdaardewerk. Voor een volledig overzicht van de resultaten van de verschillende opgravingscampagnes binnen het kasteeldomein verwijs ik naar *Van Bellingen, S. 2000. Het kasteel van Gaasbeek (gem. Lennik, prov. Vlaams-Brabant): de oostelijke sector. Interimverslag 1996-2000. Relicta 2. pp. 153-196.*

1.3 Onderzoeksopdracht

De voornaamste doelstelling van de werfbegeleiding is het behoud *in situ* van eventuele archeologische waarden in de ondergrond. Bij een behoud *in situ* is het doel om de archeologische waarden veilig te laten zitten, zonder dat er kans is op schade of degradatie van de archeologische sporen. Registratie en opgraving vinden alleen plaats wanneer het archeologisch niveau toch geraakt zou worden tijdens de werken. In dat geval zullen de archeologische waarden die geraakt zijn zo gedetailleerd mogelijk worden geregistreerd, waarbij zo weinig mogelijk verder wordt ingegrepen in de archeologische site. De volgende vraagstellingen staan centraal in het onderzoek:

- Werd een archeologisch niveau geraakt door de uitgevoerde werken? Op welke diepte bevindt dit zich archeologisch niveau?
- Is het behoud *in situ* mogelijk van het archeologisch niveau? Zo ja, hoe wordt dit behoud *in situ* gegarandeerd?
- Indien relevant, zijn er archeologische sporen teruggevonden?
- Welke is de datering van dergelijke sporen? Zijn er sporen of vondsten aanwezig van één of meerdere periodes?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen / vondsten en de reeds gekende onderdelen van het kasteelpark van Gaasbeek en diens ruimere omgeving?
- Welke adviezen kunnen er voor het behoud *in situ* met het oog op eventuele bodemingrepen in de toekomst worden geformuleerd?

1.4 Werkwijze en opgravingsstrategie

Op 11 en 12 april 2019 werd de archeologische begeleiding uitgevoerd ter hoogte van de Onderstraat te Gaasbeek (gemeente Lennik). De werken omvatten het uitgraven van twee bronpoelen en het doorbreken van ondergrondse drainagekanalen, om de natuurlijke bovengrondse afwatering van het weiland te herstellen. De graafwerkzaamheden werden machinaal uitgevoerd met behulp van een minigraver met een platte graafbak in twee formaten (1 m breed en 30 cm breed).

In totaal werden 16 kleine werkputten uitgegraven. De grootste werkput is WP1, met een oppervlakte van ca. 77 m² in vlak 1 op een hoogte van ± 42,40 m TAW. Deze oppervlakte beschrijft de volledige omtrek van de bronpoel (vlak 1), waarvan een substantieel deel enkel bestaat uit het gedeeltelijk verwijderen van de bouwvoor (een afgraving van tussen de 10 en 20 cm). Een tweede vlak in WP1 werd aangelegd op ca. 70 cm –Mv op een diepte van ± 42,20 m TAW, en heeft een oppervlakte van ca. 40 m². Bij de aanleg van de werkput is het natuurlijk reliëf gevolgd, waardoor de diepte van de uitgraving sterk verschilt. Deze bedraagt in het noordoosten van de werkput ca. 60 cm en in het zuidwesten slechts 5 à 10 cm.

WP8 heeft dan nog een oppervlakte van 15 m², waarbij 1 vlak werd aangelegd op een hoogte van ± 46,10 m TAW (ca. 60 cm –Mv). De overige werkputten (WP2 t/m WP7 en WP9 t/m WP16) zijn aangelegd met behulp van een graafbak van 30 cm breed en beslaan 2 m² of kleiner. Het totaaloppervlak van de bodemverstoring bedraagt x m².

De werfbegeleiding werd uitgevoerd volgens de richtlijnen zoals opgenomen in de actuele versie van de CGP (versie 4.0). Er vonden geen afwijkingen van de CGP plaats die niet voorzien waren in de toelating.

De volgende actoren en specialisten waren betrokken bij het veldwerk:

Actor	Functie tijdens het veldwerk
Van der Waa, Marjolein	Erkend archeoloog / veldwerkleider
Léonard, Ine	Erfgoedconsulent archeologie
Van Ormelingen, Jan	Erfgoedconsulent landschappen

Figuur 4. Werkfoto (links) en overzicht van de met water gevulde bronpoel (rechts) (© KU Leuven archeoWorks).

Figuur 5. Overzicht WP16, met een verwijderde drainagebuis boven in beeld. Op de foto is goed te zien hoe de put zich zeer snel vult met water, eens de drainage doorbroken is © KU Leuven archeoWorks.

Figuur 6. Vlakfoto WP1VL2 met duidelijke wateroverlast afkomstig van de bron © KU Leuven archeoWorks).

2 Beschrijving van de archeologische site

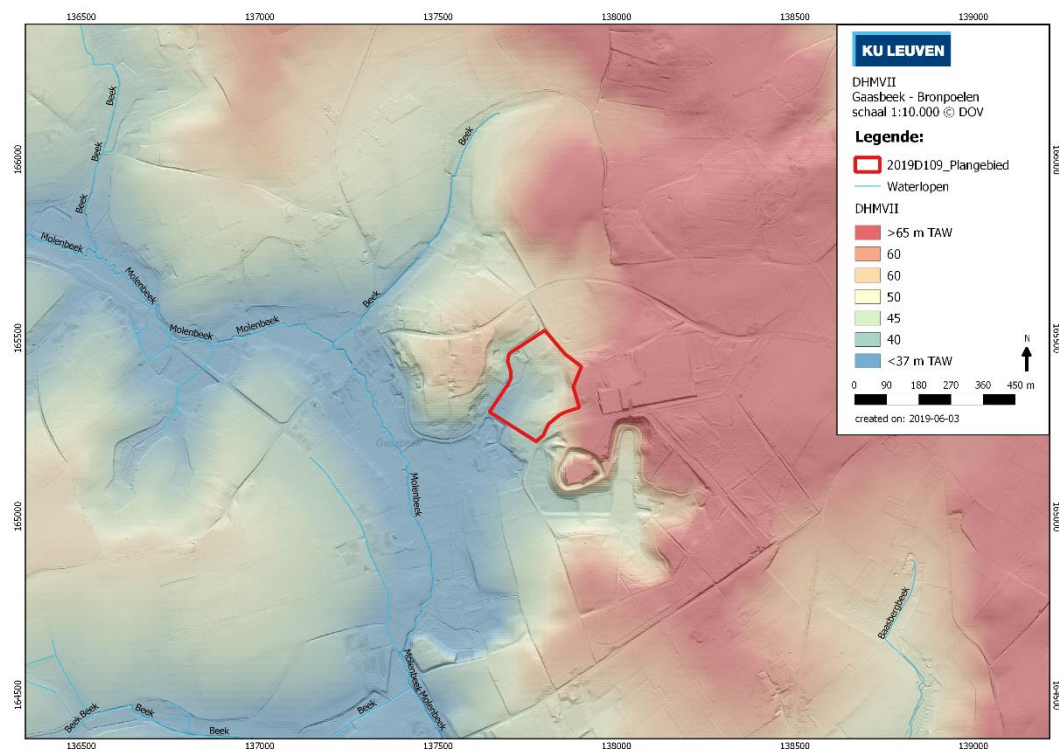
2.1 Landschappelijk kader

Het onderzoeksterrein ligt tegen de rand van het historisch kasteeldomein van het kasteel van Gaasbeek (gem. Lennik). Het plangebied bevindt zich ten noordwesten van het kasteel in een grote privé-tuin, op de rand van de plateaugronden waarop het kasteel is gevestigd. Er bestaan sterke hoogteverschillen in het landschap op de plekken van de geplande bodemingrepen, met hoogtes tussen de 37,98 m +TAW en 47,37 m +TAW. De verhoogde locatie van het kasteel binnen het ruimere landschap, bood een uitstekend overzicht en had bijgevolg een strategisch voordeel.

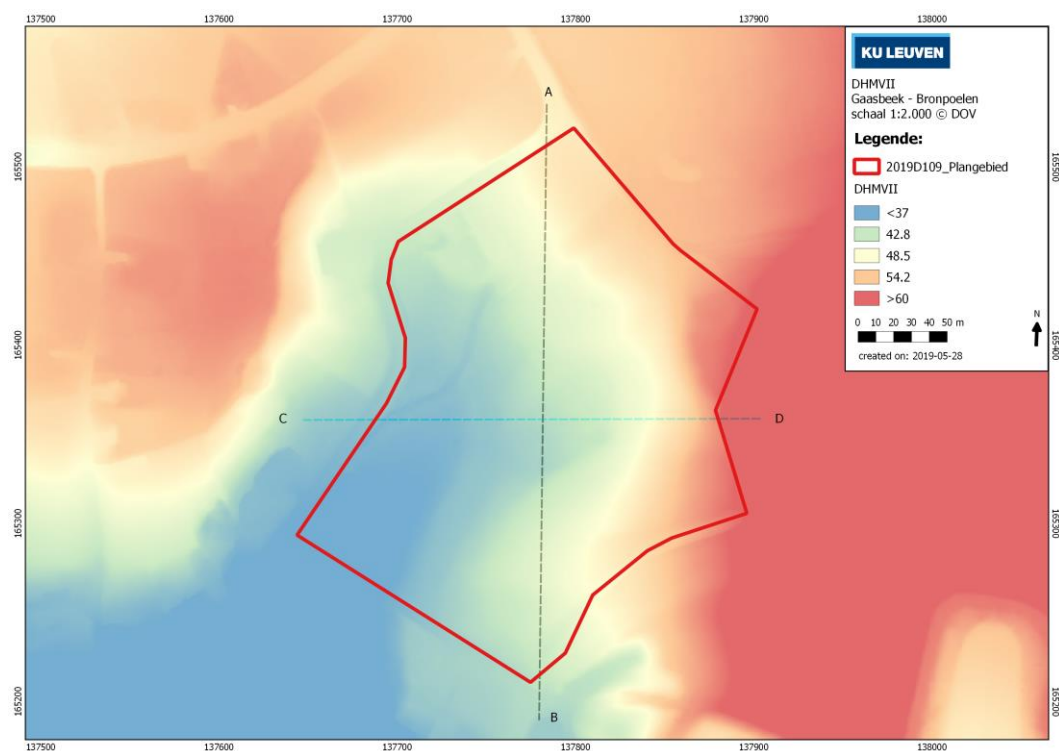
De huidige bodemingreep binnen het plangebied was gericht op het herstellen van de natuurlijke afwatering van het terrein, dat zeer nat is. Afwatering van het terrein voorafgaand aan de werken gebeurde volledig ondergronds via drainagebuizen, die het water afvoerden naar de nabijgelegen vijvers langs de zuidwestelijke helft van de Onderstraat. Deze vijvers wateren af richting de Molenbeek, die uiteindelijk uitmondt in de grotere Zuunbeek, deel van het Zennebekken.

Het tertiair substraat bestaat uit de Formatie van Kortrijk – Lid van Moen (Roubaix). Sedimenten behorende tot het Lid van Moen bestaan uit een heterogene zandhoudende klei en werden gevormd tijdens het Vroeg Eoceen (54,8 ma – 49,0 ma) (Schroyen 2003). De quartairgeologische kaart duidt het onderzoeksterrein voor een kleine zone in het zuidwesten aan met code 2A, wat verwijst naar allereerst fluviatiele afzettingen uit het Holocene, met daaronder eolische afzettingen uit de Weichsel en/of quartaire hellingsafzettingen en als basis oudere fluviatiele afzettingen uit de Weichsel (Schroyen 2003). Hier bestaat het landschap dan ook uit het laagste gedeelte van de insnijding van de Molenbeek in de omliggende plateaugronden. Code 2 betreft het grootste deel van het terrein en verwijst naar algemene eolische afzettingen uit het Weichsel tot vroeg Holocene (zandleem).

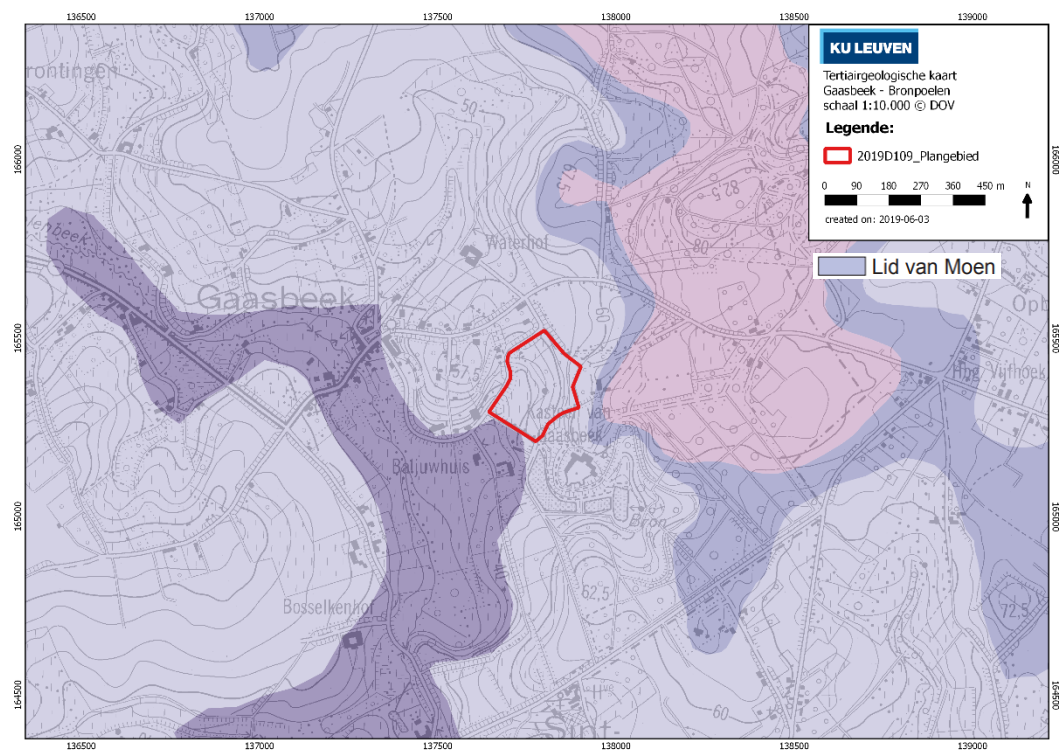
Volgens de bodemkaart staat het merendeel van het terrein aangeduid met code OT, vergraven gronden of sterk antropogeen beïnvloede gronden. Een kleine zone krijgt classificatie AbB en het laagste deel van het terrein krijgt bodemclassificatie uAfp. Een AbB-bodem verwijst naar een droge leembodem met textuur B of structuur B horizont en de uAfp is een zeer natte (drainageklasse f) leembodem zonder profiel. Het voorzetsel 'u' verwijst daarbij naar een substraat van klei op geringe diepte.

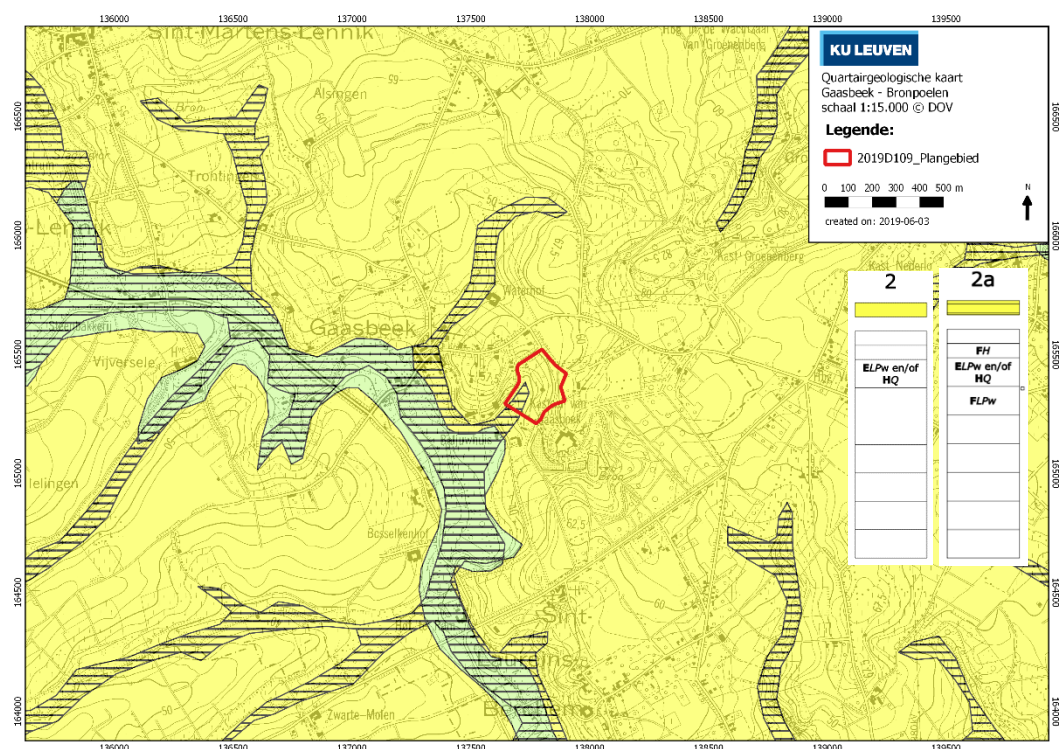
Figuur 7. Inplanting van het plangebied op een uittreksel van het DHM-Vlaanderen (© GDI-Vlaanderen).

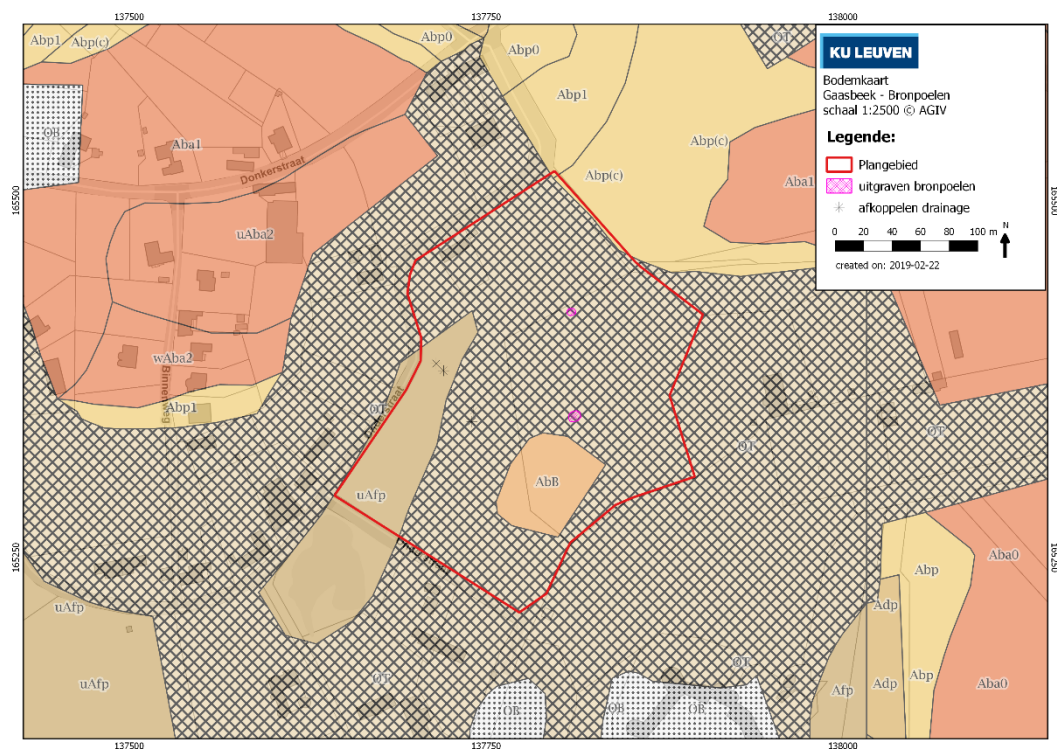
Figuur 8. Digitaal hoogtemodel en hoogteprofiel van het terrein (boven A-B, onder C-D).

Figuur 9. Inplanting van het plangebied op de Tertiairgeologische kaart van België (© AGIV).

Figuur 10. Inplanting van het plangebied op de Quartairgeologische kaart van België (© AGIV).

Figuur 11. Inplanting van het plangebied op de Bodemkaart van België (© AGIV).

2.2 Archeologisch en historisch kader

Grenzend aan het plangebied werden enkele archeologische vindplaatsen opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI). Het merendeel van deze vindplaatsen staan in verband met het Kasteel van Gaasbeek (CAI ID 6387), waarvan de oprichting rond 1236 wordt geplaatst door Godfried van Leuven. Sindsdien kent het kasteeldomein een doorlopende historie van uitbreidingen, maar ook destructieve fasen (Van Bellingen 2000). Een voorbeeld van een aanhorigheid van het kasteel is het zeventiende-eeuwse Baljuwhuis en Neerhof (CAI ID 6151). CAI ID 6152 verwijst naar de vermeende locatie van een gerelateerde motte uit de Volle Middeleeuwen, die aan belangrijkheid verliest wanneer het kasteel van Gaasbeek wordt gebouwd. Vindplaats met CAI ID 3418 verwijst naar middeleeuwse bewoning op basis van archiefonderzoek, hoewel dit niet verder wordt gespecificeerd.

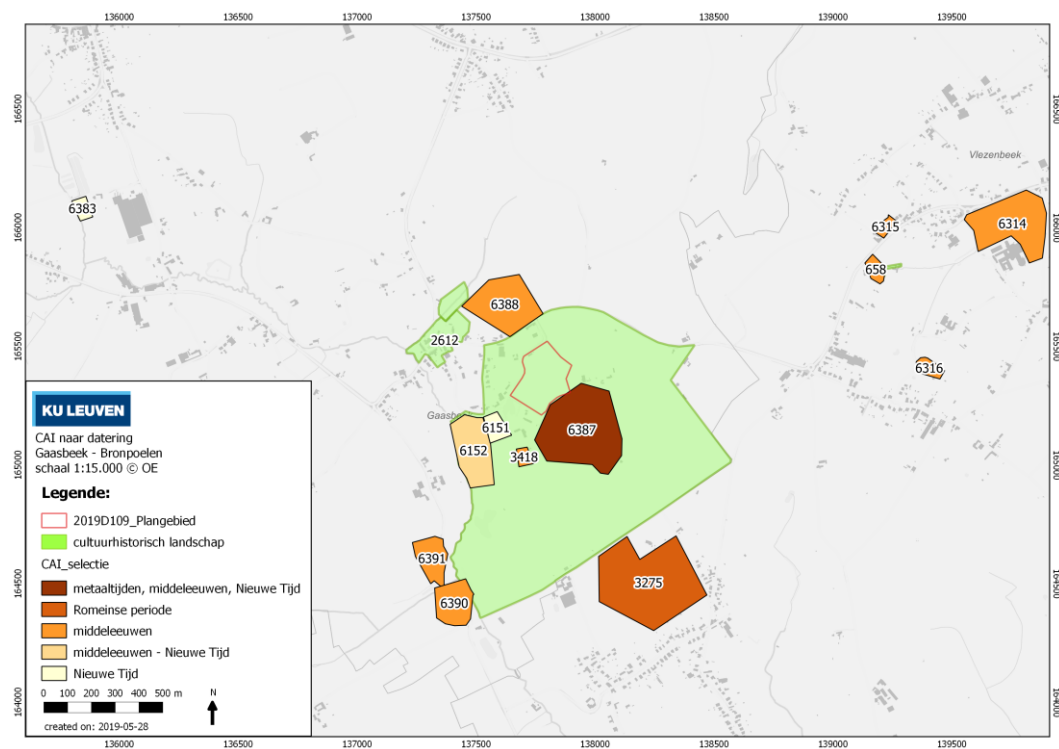
Andere archeologische vindplaatsen sluiten aan bij het beeld van een intensieve exploitatie van de wijdere omgeving tijdens de (Late) Middeleeuwen. Zo bevindt zich 250 m naar het noorden de walgrachtsite “Hof ter Kellen”. Een andere walgrachtsite (CAI ID 6391 en 6390) het “Hof ter Dam” bevindt zich op slechts 680 m naar het zuiden. Ter hoogte van dit “Hof ter Dam” werd een prospectie uitgevoerd.

Ten slotte moet de vindplaats CAI ID 3275 vermeld worden, op zo’n 665 m naar het zuidwesten van het huidige plangebied. Hier werd een prospectie uitgevoerd in 1893 door A. de Loë, waarna melding wordt gemaakt van een vondstenconcentratie Romeins bouw materiaal (De Loë 1894). De datering hiervan is niet gecontroleerd en daarom onzeker.

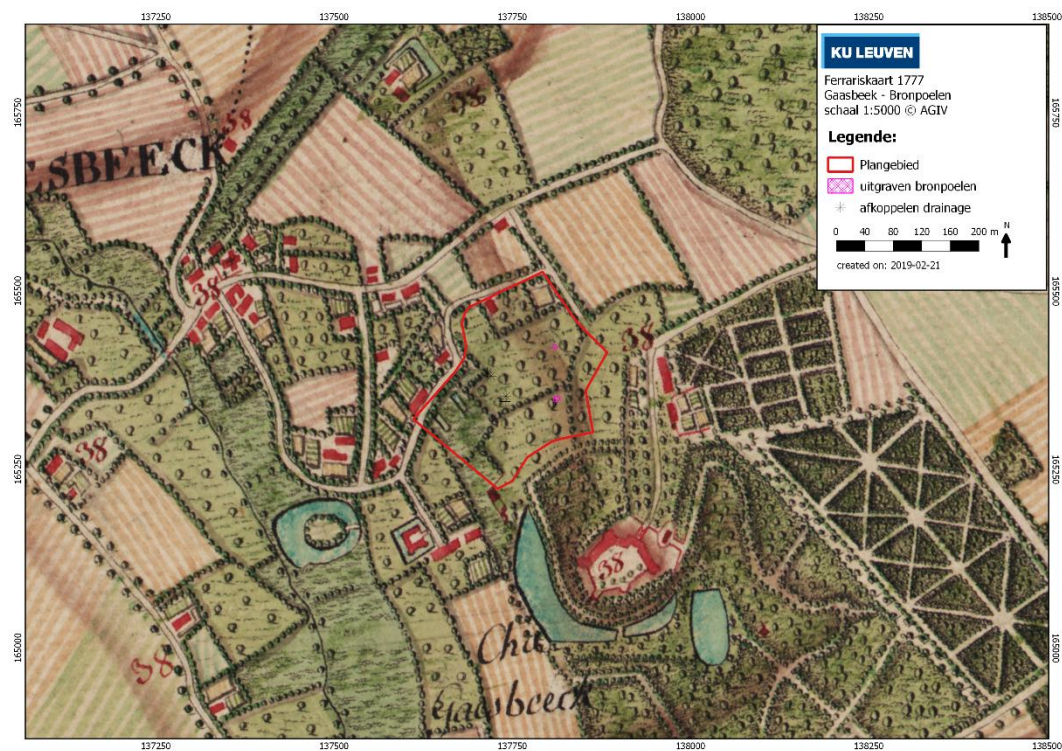
Een opeenvolging van historisch kaartmateriaal voor het plangebied toont de landschapsevolutie van het plangebied meer in detail voor de Nieuwe en Nieuwste Tijd (ca. 1750 – heden). Op de Ferrariskaart (1778) is het plangebied zichtbaar als aangeplant bos / parkgebied. Er is een strook vochtig en moerassig gebied afgebeeld, die correspondeert met het lager gelegen deel van het terrein. Mogelijk gaat het hier om de natuurlijke afwateringstoestand van de waterbronnen op het terrein. Deze strook moerasland is op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) veranderd in een langwerpig geulvormig perceel, dat volgens de Vandermaelenkaart (1846-1854) is opgevuld met water. Op een kadasterkaart uit 1835-1837 is de vermeende waterpartij nog duidelijker weergegeven. De verschillende historische kaarten staan afgebeeld op Figuur 4 t/m8.

Meer recent topografisch en orthofotografisch materiaal toont de huidige toestand van het terrein (Figuren 18 & 19), waarbij de (kunstmatige) afwatering verdwenen is. Op de topografische kaart van 1981 is een van de waterbronnen op het terrein duidelijk aangegeven via een blauwe stip, mogelijk was deze toentertijd nog herkenbaar in het landschap. De bron op het kaartbeeld van 1981 komt overeen met de locatie waar zich “Bron 2” bevindt volgens het tuininrichtingsplan dat is aangeleverd door de initiatiefnemer. Op meer recente luchtopnamen (2002-2003 op Figuur 19 en 2018 op Figuur 20) is de bron niet meer te zien in het weiland.

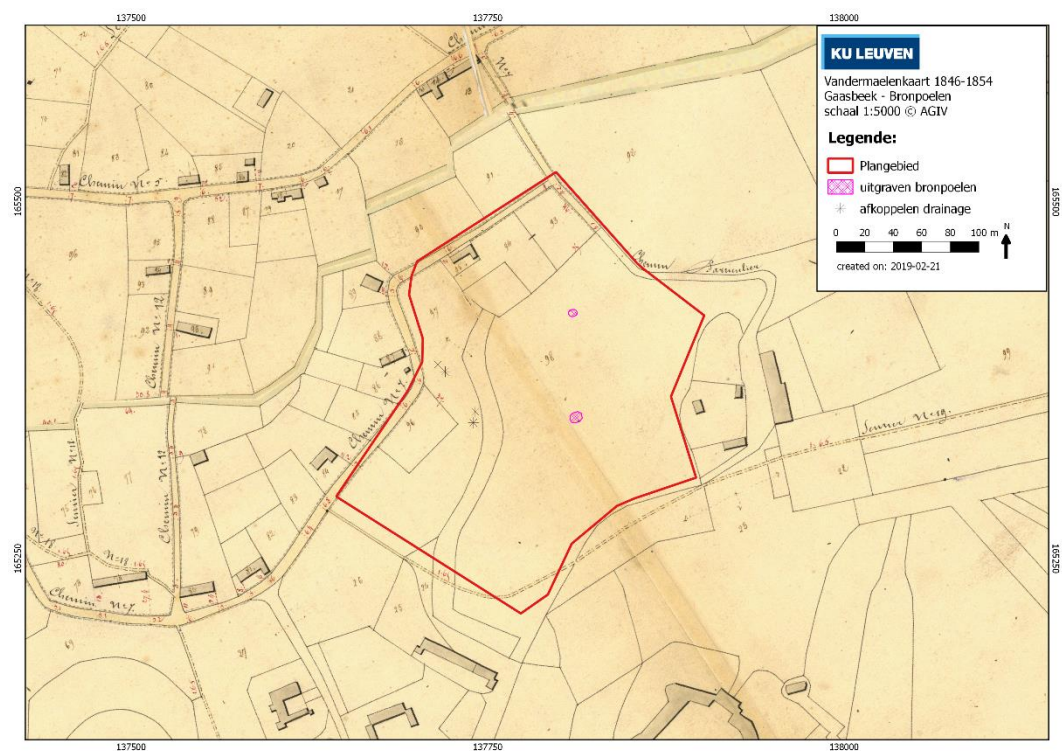
In de wijdere omgeving van het plangebied werd tot nu toe slechts één archeologienota bekrachtigd (ID 7593 op Figuur 2 in Bijlage 2). Op basis van een bureauonderzoek werd in een Programma van Maatregelen een proefsleuvenonderzoek opgelegd in een uitgesteld traject. Er werd een archeologische verwachting geformuleerd voor (sporen)sites vanaf de metaaltijden tot en met de Nieuwe Tijd.

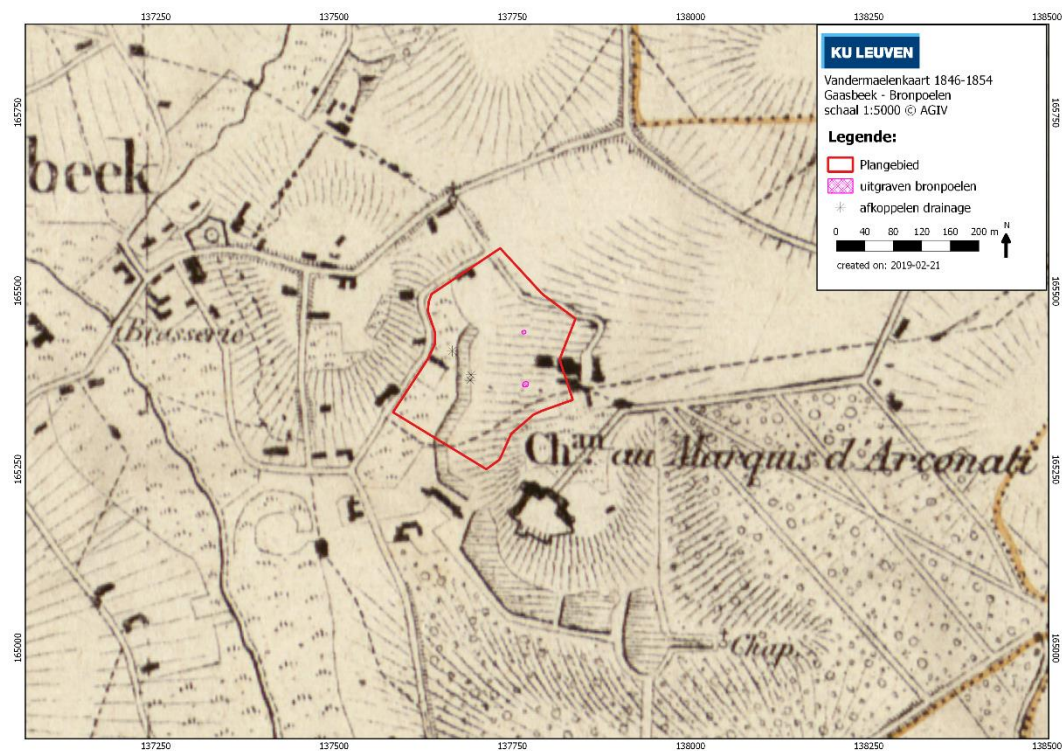
Figuur 12. Weergave van de CAI vondstlocaties in de ruimere omgeving van het plangebied, gesorteerd naar datering (© Agentschap Onroerend Erfgoed).

Figuur 13. Inplanting van het plangebied op de Ferriskaart (1771-1778, © KBR)

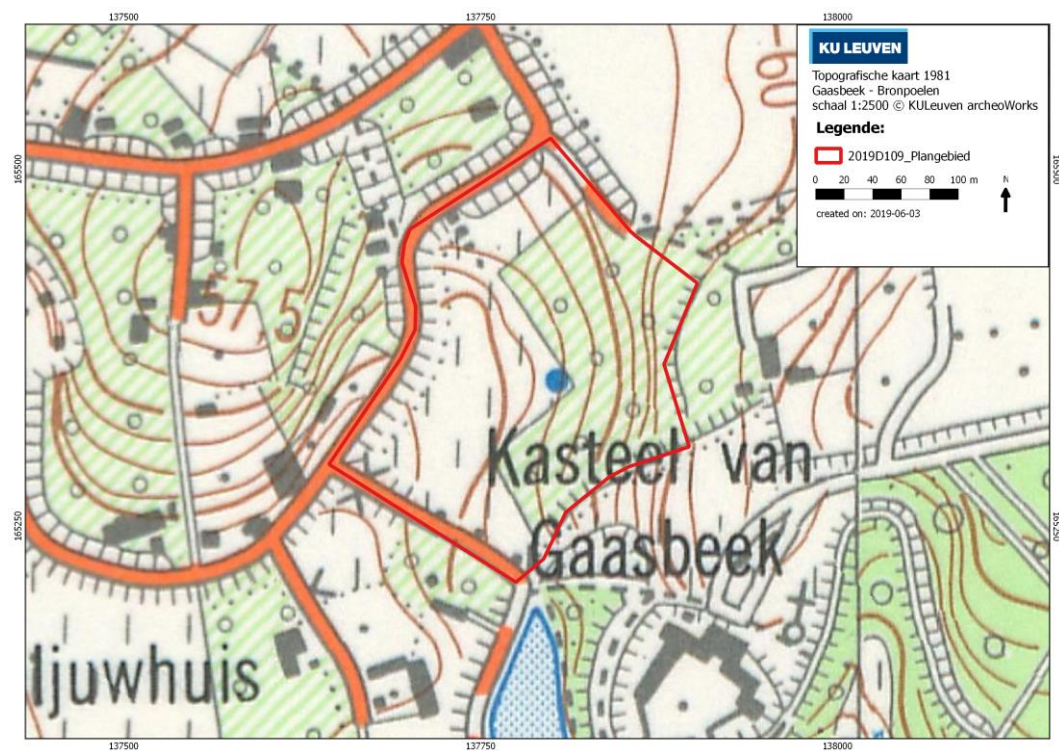
Figuur 14. Inplanting van het plangebied op de Atlas der buurtwegen (1841, © AGIV).

Figuur 15. Inplanting van het plangebied op de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854, © AGIV).

Figuur 16. Het plangebied op de kadasterkaart uit 1835 – 1837 (© AGIV via Cartesius).

Figuur 17. Inplanting van het plangebied op de topografische kaart van België uit 1981 (© AGIV via Cartesius).

Figuur 18. Inplanting van het plangebied op de luchtfoto uit 2000-2003 (© DOV).

2.3 Terreinresultaten

2.3.1 Aardkundige eenheden binnen het projectgebied

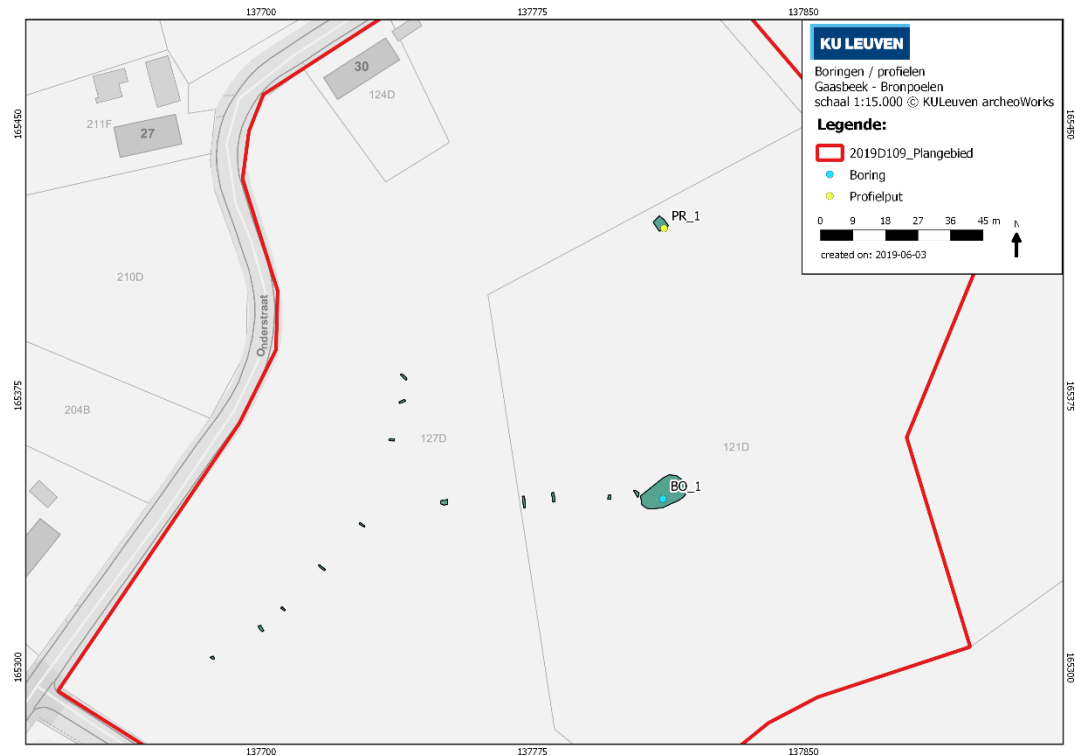
Op het terrein is 1 controleboring geplaatst en 1 bodemprofiel (zie Figuur 10).¹ De boring werd in het midden van WP1 vanuit VL2 geplaatst vanaf een hoogte van 42,23 m TAW en bereikt een diepte van 70 cm. Omwille van het opwellende grondwater moest de boring daarna gestaakt worden. De horizontenopeenvolging is als volgt: ophogingslaag – overgangshorizont - C-horizont. De demping van de bron heeft nog een dikte van ten minste 35 cm, voordat tussen de 35 – 55 cm diep een overgang van een vochtig donkergrijs zandleem met inclusies van baksteen voorkomt, met daaronder ten slotte een ongeroerde (sterk gereduceerde) C-horizont (Figuur 9).

Het kleine bodemprofiel van PR1 (Figuur 9) toont een vergraven bodem, bestaande uit een dunne organische strooisel laag van 10 cm dik, gevolgd door een ophogingslaag van een homogene donkerbruine leemzand, met nog tot op een diepte van 65 cm -Mv brokken baksteen. Dit komt overeen met de gegevens van de bodemkaart, die op deze locatie een 'OT' classificatie weergeeft, zijnde vergraven gronden.

Naam	Oost	Noord	Hoogte in TAW
B1	137811,12	165346,416	42,225
PR1	137810,414	165420,545	46,765

Figuur 19. Formele locatiegegevens in Lambert 1972 coördinaten (© KU Leuven archeoWorks).

¹ Zie Bijlage 4 voor de individuele profielbeschrijving.

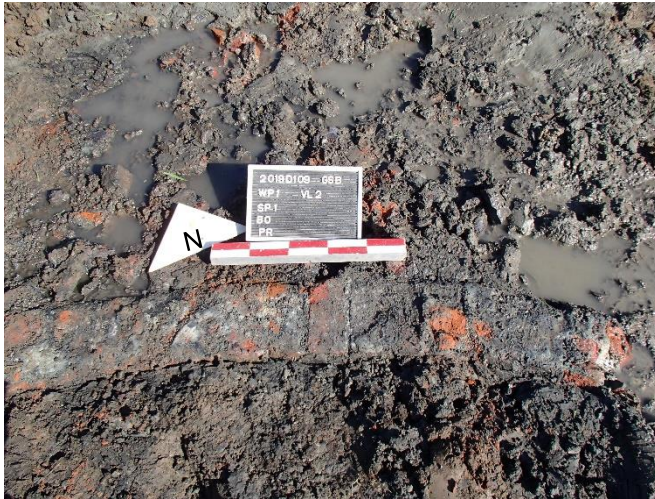

Figuur 20. Locatie van de controleboring en het profiel ten opzichte van de werkputten (© KU Leuven archeoWorks).

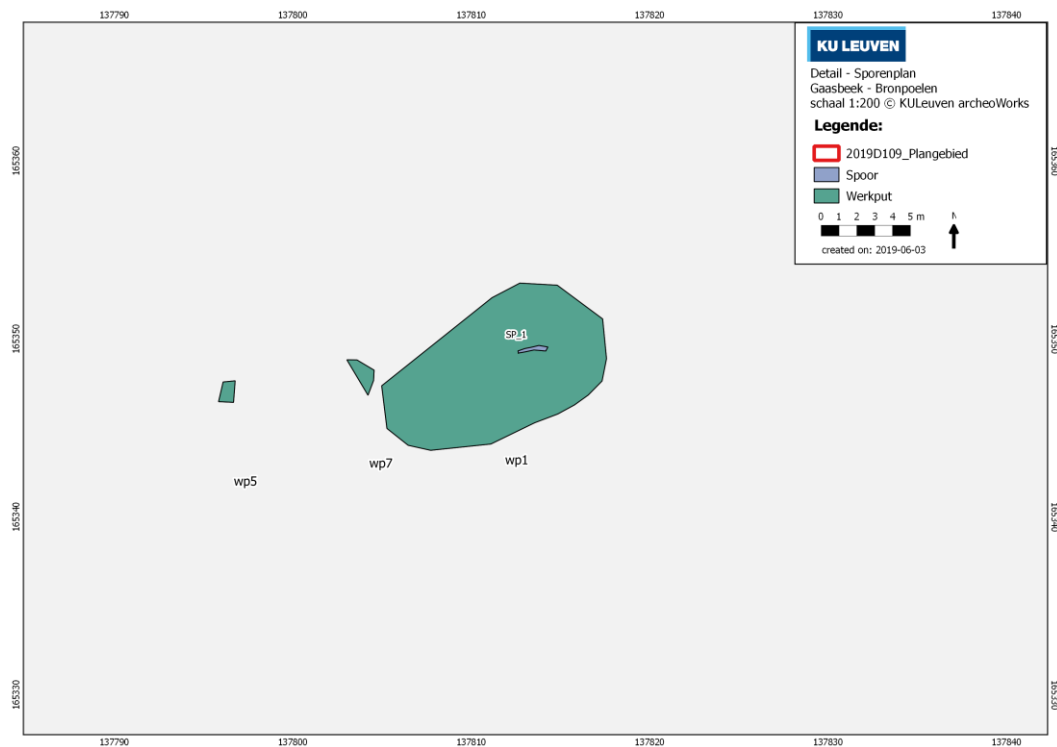
2.3.2 Archeologische sporen

Tijdens het veldwerk werd slechts één post-middeleeuws spoor (S1 in WP1VL2) aangetroffen. Het gaat om een muurrest, van ca. 22 cm breed en 160 cm lang. Het baksteenformaat bedraagt 20 cm x 9 cm en de mortel bestaat uit een lichtgrijze cement (Figuur 13). Het kleine formaat baksteen en de cementmortel duiden op een eerder recente datering van de muurrest.

Er werden geen archeologische vondsten gedaan.

Figuur 21. Zicht op S1 in WP1VL2 (© KU Leuven archaeoWorks).

Figuur 22. Detail sporenplan S1 (© KU Leuven archaeoWorks).

2.4 Datering en interpretatie

In totaal werden op het terrein tijdens de archeologische werfbegeleiding twee grotere werkputten en 14 kleine testputjes van 2 m² of minder gegraven. Tijdens de werkzaamheden werd erop toegezien dat een archeologisch relevant niveau niet werd geraakt.

Men kan spreken van een (lokaal) eerste sporenniveau ter hoogte van S1 in WP1VL2, op een diepte van ca. 42,25 m TAW, te weten 60 cm -Mv. Dit niveau bevindt zich in een recente bronopvulling. Een controleboring doorheen dit niveau, uitgevoerd op een hoogte van 42,22 m TAW, toonde aan dat deze vulling verder nog een dikte van ca. 35 cm heeft voordat de natuurlijke C-horizont is bereikt.

Het eerste sporenniveau is geenszins een bewaard loopoppervlak, maar verwijst naar een arbitrair niveau binnen een puinrijke vulling, waarin een restant van een bakstenen muurtje is teruggevonden. Ter plaatse werden maatregelen genomen voor een behoud *in situ*. De muurrest werd toegedekt en de uitgraafdiepte werd niet verder verlaagd om een behoud *in situ* van mogelijke onderliggende relevante niveaus te garanderen. Een controleboring stelde vast dat de ongeroerde C-horizont nog eens ca. 35 cm dieper ligt, wat een voldoende buffer wordt geacht voor mogelijke sporen die zich hierin kunnen bevinden.

In de overige werkputten werden geen sporen of vondsten gedaan, noch werd een archeologisch relevant niveau aangetroffen. Ter hoogte van WP8 werd een tweede bodemprofiel geregistreerd, via een beschrijving van het putwandprofiel. Er werd een vergraven bodem vastgesteld tot een diepte van 65 cm -Mv, wat overeenkomt met de OT-classificatie zoals weergegeven op de bodemkaart.

Bij de aanleg van bijna alle werkputten werd een zeer slechte drainagetoestand van het terrein vastgesteld. Een uitzondering hierop vormt WP8, die zich dan ook meer dan 4 m hoger in het landschap bevindt op een hoogte van 46,77 m TAW.

Concluderend kan worden gesteld dat tijdens de werfbegeleiding enerzijds geen archeologisch relevant sporenniveau werd geraakt en dat anderzijds (in het geval van de drainageputjes) de bodemingreep beperkt is gebleven. Ter hoogte van de grootste uitgraving van WP1 wordt de buffer van 35 cm ten slotte voldoende geacht voor een behoud *in situ* van potentieel relevante archeologische sporen die zich mogelijk hierin kunnen bevinden.

3 Assessment

Na een eerste beoordeling van de opgravingsdocumenten, wordt het archeologisch ensemble dat voortkomt uit de werfbegeleiding niet voldoende geacht om in aanmerking te komen voor verdere waardering. Dit is het gevolg van de inherente aard van de uitgevoerde werfbegeleiding, die volledig gefocust was op het behoud *in situ* van mogelijke archeologische waarden.

Slechts 1 spoor werd aangetroffen, waarvoor maatregelen ter plaatse zijn genomen voor een *in situ* bewaring. De registratie van het spoor beperkte zich tot de observaties in vlak. Dit betekende onder andere dat er niet verder werd gegraven om de structuur volledig bloot te leggen, noch werd er machinaal verdiept of gecoupeerd. Daarmee ontbreekt de nodige informatie om een diepgaande waardering uit te voeren. In plaats daarvan zijn maatregelen voorzien voor een afdekking en bewaring *in situ*.

Er zijn geen archeologische vondsten gedaan, noch wetenschappelijke staalnamen genomen. Het wetenschappelijk potentieel van dit archeologisch ensemble is bijgevolg laag.

4 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen

Binnen het traject van de wetenschappelijke vraagstelling werd een werfbegeleiding met het oog op behoud *in situ* uitgevoerd aan de Onderstraat te Gaasbeek. Het was voor de aanvang van de graafwerken niet zeker of een archeologisch relevante site binnen het bereik van de geplande werken zou vallen.

Omwillen van de uitgevoerde werfbegeleiding was men in staat een potentieel archeologische vlak te vrijwaren, waarbij enkele maatregelen zijn genomen om een behoud *in situ* te kunnen garanderen. Bijgevolg is geen relevante archeologische site aangetroffen of opgegraven.

De antwoorden op de onderzoeksvragen kunnen (in het kort) als volgt worden geformuleerd:

Werd een archeologisch niveau geraakt door de uitgevoerde werken? Op welke diepte bevindt dit zich archeologisch niveau?

Men kan spreken van een (lokaal) eerste sporenniveau ter hoogte van S1, op een diepte van ca. 42,25 m TAW, te weten 60 cm -mv. Dit niveau bevindt zich in een recente bronopvulling. Een controleboring doorheen dit niveau, uitgevoerd op een hoogte van 42,22 m TAW, toonde aan dat deze vulling verder nog een dikte van ca. 35 cm heeft voordat de natuurlijke C-horizont is bereikt.

*Is het behoud *in situ* mogelijk van het archeologisch niveau? Zo ja, hoe wordt dit behoud *in situ* gegarandeerd?*

Het eerste sporenniveau is geenszins een bewaard loopoppervlak, maar verwijst naar een arbitrair niveau binnen een puinrijke vulling, waarin een restant van een bakstenen muurtje is teruggevonden. De muurrest werd toegedekt met een lading grond en de uitgraafdiepte werd niet verder verlaagd om een behoud *in situ* te garanderen. Een controleboring stelde vast dat de ongeroerde C-horizont nog eens ca. 35 cm dieper ligt, wat een voldoende buffer wordt geacht voor mogelijke sporen die zich hierin bevinden.

Indien relevant, zijn er archeologische sporen teruggevonden?

Er werd 1 spoor (S1 in WP1) teruggevonden.

Welke is de datering van dergelijke sporen? Zijn er sporen of vondsten aanwezig van één of meerdere periodes?

Gezien bepaalde kenmerken van het muurtje (o.a. een cementwortel en een redelijk klein formaat baksteen) dateert het spoor vermoedelijk uit de post-middeleeuwse periode. Er werd geen archeologisch vondstmateriaal aangetroffen.

Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Niet van toepassing. Er werd slechts één spoor in de vorm van een deels gesloopte muurrest aangetroffen.

Wat is de relatie tussen de archeologische sporen / vondsten en de reeds gekende onderdelen van het kasteelpark van Gaasbeek en diens ruimere omgeving?

Met betrekking tot de muurrest van S1 staat deze wellicht in verband met het meer recente agrarisch gebruik van het weiland. Het gaat echter om een enkel spoor, wat het maken van ruimere relaties tot het kasteelpark onmogelijk maakt. Archeologisch vondstmateriaal ontbreekt.

Welke adviezen kunnen er voor het behoud in situ met het oog op eventuele bodemingrepen in de toekomst worden geformuleerd?

Om een behoud *in situ* van mogelijke archeologische sporenniveaus wordt eenzelfde gecombineerde aanpak van een archeologische werfbegeleiding met controleboringen aangeraden. Tijdens mogelijke uitgravingen in de toekomst kan op die manier gecontroleerd worden door een erkend archeoloog ter plaatse of er archeologische waarden bedreigd worden in het cultuurhistorisch beschermd landschap van de kasteelomgeving van het Kasteel van Gaasbeek.

5 Literatuur

De Loë A. 1894. Recherches faites au "Kareel Veld" à Berchem-Saint-Laurent. *Annuaire de la Société d'Archéologie de Bruxelles* 5. pp 30-31.

Schroyen K. 2003. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart. Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel*. V.O.D.N.R.

Van Bellingen, S. 2000. Het kasteel van Gaasbeek (gem. Lennik, prov. Vlaams-Brabant): de oostelijke sector. Interimverslag 1996-2000. *Relicta* 2. pp. 153-196.

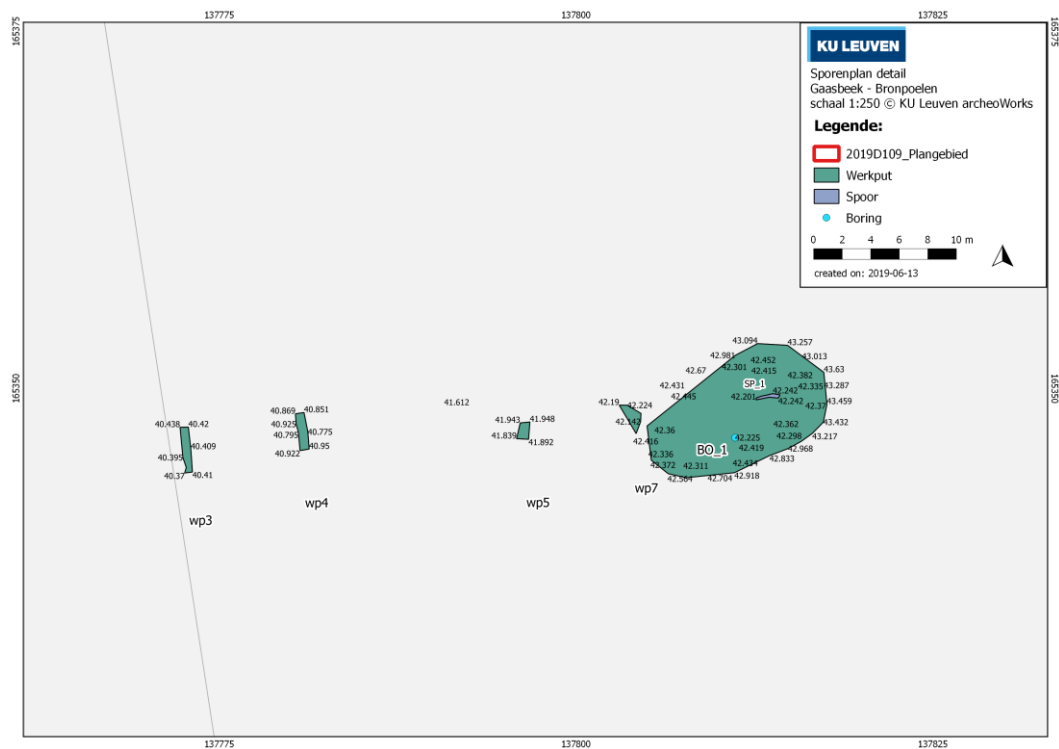
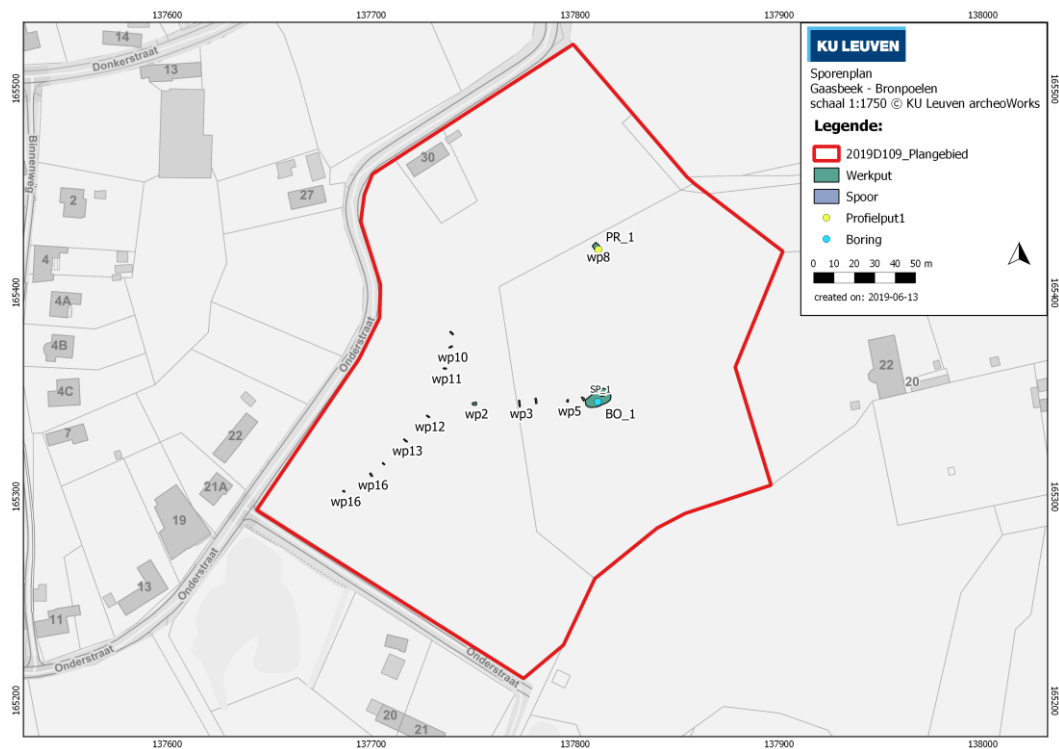
6 Figurenlijst

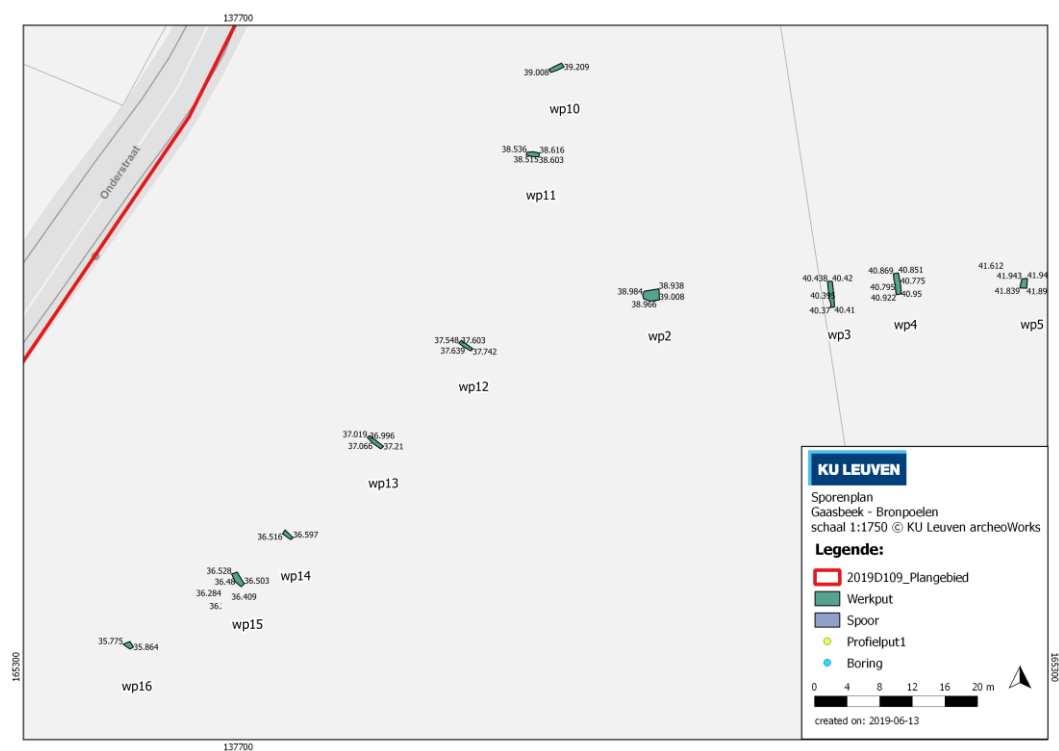
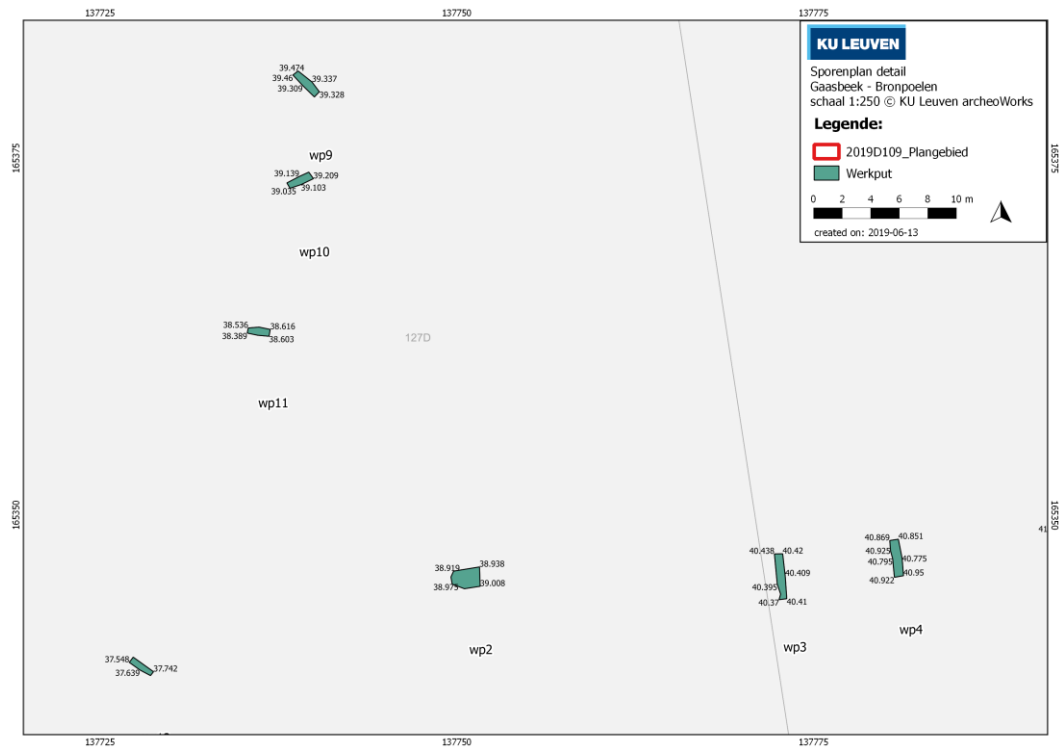
Figuur 1. Inplanting van de geplande opgravingsput op de kadasterpercelen zoals opgenomen in het GRB (© AGIV)..... 6

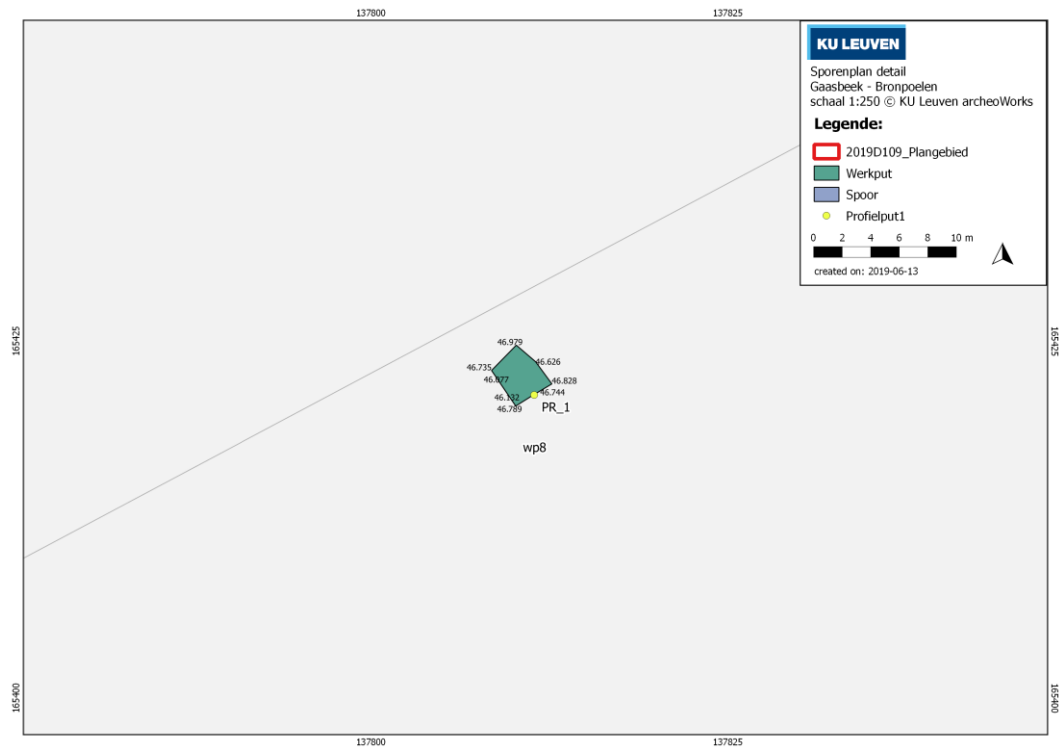
Figuur 2. Inplanting van het (kadastraal) projectgebied op de topografische kaart van België 1996 zwart/wit (© AGIV).	6
Figuur 3. Inplanting van het puttenplan op het vooropgestelde tuininrichtingsplan (© Initiatiefnemer – KU Leuven archeoWorks).	7
Figuur 4. Werkfoto (links) en overzicht van de met water gevulde bronpoel (rechts) (© KU Leuven archeoWorks).	9
Figuur 5. Overzicht WP16, met een verwijderde drainagebuis boven in beeld. Op de foto is goed te zien hoe de put zich zeer snel vult met water, eens de drainage doorbroken is © KU Leuven archeoWorks.	10
Figuur 6. Vlakfoto WP1VL2 met duidelijke wateroverlast afkomstig van de bron (© KU Leuven archeoWorks).	10
Figuur 7. Inplanting van het plangebied op een uittreksel van het DHM-Vlaanderen (© GDI-Vlaanderen).	12
Figuur 8. Digitaal hoogtemodel en hoogteprofiel van het terrein (boven A-B, onder C-D).	12
Figuur 9. Inplanting van het plangebied op de Tertiairgeologische kaart van België (© AGIV).	13
Figuur 10. Inplanting van het plangebied op de Quartairgeologische kaart van België (© AGIV).	13
Figuur 11. Inplanting van het plangebied op de Bodemkaart van België (© AGIV).	14
Figuur 12. Overzicht PR1 (boven) en B1 (onder), inclusief formele locatiegegevens in Lambert 1972 coördinaten (© KU Leuven archeoWorks).	19
Figuur 13. Locatie van de controleboring en het profiel ten opzichte van de werkputten (© KU Leuven archeoWorks).	20
Figuur 14. Weergave van de CAI vondstlocaties in de ruimere omgeving van het plangebied, gesorteerd naar datering (© Agentschap Onroerend Erfgoed).	15
Figuur 15. Inplanting van het plangebied op de Ferrariskaart (1771-1778, © KBR)	16
Figuur 16. Inplanting van het plangebied op de Atlas der buurtwegen (1841, © AGIV)... ..	16
Figuur 17. Inplanting van het plangebied op de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854, © AGIV).	17
Figuur 18. Het plangebied op de kadasterkaart uit 1835 – 1837 (© AGIV via Cartesius). ..	17
Figuur 19. Inplanting van het plangebied op de topografische kaart van België uit 1981 (© AGIV via Cartesius).	18
Figuur 20. Inplanting van het plangebied op de luchtfoto uit 2000-2003 (© DOV).	18

Figuur 21. Detail sporenplan S1 (© KU Leuven archeoWorks).	21
Figuur 22. Zicht op S1 in WP1VL2 (© KU Leuven archeoWorks).	21

Bijlage 1 – Opgravingsplannen

Bijlage 2 – Foto-inventaris 2019D109

Foto ID	Type	Fotograaf	Oriëntatie	Datum	Werkput	Vlak	Spoor	Boring nr	Opmerking
GSB_F_01	overzichtsfoto	aW		11.04.2019					
GSB_F_02	overzichtsfoto	aW		11.04.2019					
GSB_F_03	overzichtsfoto	aW		11.04.2019					
GSB_F_04	overzichtsfoto	aW		11.04.2019					
GSB_F_05	overzichtsfoto	aW		11.04.2019					
GSB_F_06	sleuffoto	aW		11.04.2019					geen bord
GSB_F_07	sleuffoto	aW		11.04.2019					geen bord
GSB_F_08	vlakfoto	aW	N	11.04.2019	1	1			
GSB_F_09	vlakfoto	aW	NO	11.04.2019	1	1			
GSB_F_10	vlakfoto	aW	NO	11.04.2019	1	1			
GSB_F_11	vlakfoto	aW	NO	11.04.2019	1	1			
GSB_F_12	vlakfoto	aW	NO	11.04.2019	1	1			
GSB_F_13	vlakfoto	aW	Z	11.04.2019	1	1			
GSB_F_14	vlakfoto	aW	ZW	11.04.2019	1	1			geen bord
GSB_F_15	vlakfoto	aW	W-ZW	11.04.2019	1	1			
GSB_F_16	vlakfoto	aW	W-ZW	11.04.2019	1	1			
GSB_F_17	vlakfoto	aW	W-ZW	11.04.2019	1	1			
GSB_F_18	vlakfoto	aW		11.04.2019	1	1			geen bord
GSB_F_19	vlakfoto	aW		11.04.2019	1	1			geen bord
GSB_F_20	vlakfoto	aW		11.04.2019	1	1			geen bord
GSB_F_21	vlakfoto	aW		11.04.2019	1	1			geen bord
GSB_F_22	vlakfoto	aW		11.04.2019	1	1			geen bord
GSB_F_23	vlakfoto	aW		11.04.2019	1	1			geen bord
GSB_F_24	vlakfoto	aW	NW	11.04.2019	1	2			
GSB_F_25	vlakfoto	aW	NW	11.04.2019	1	2			
GSB_F_26	vlakfoto	aW	NW	11.04.2019	1	2			
GSB_F_27	vlakfoto	aW	NW	11.04.2019	1	2			
GSB_F_28	spoorfoto	aW	NO	11.04.2019	1	2	1		
GSB_F_29	spoorfoto	aW	N	11.04.2019	1	2	1		
GSB_F_30	spoorfoto	aW	NO	11.04.2019	1	2	1		
GSB_F_31	spoorfoto	aW	Z	11.04.2019	1	2	1		
GSB_F_32	spoorfoto	aW	Z	11.04.2019	1	2	1		
GSB_F_33	vlakfoto	aW	ZO	11.04.2019	1	2			
GSB_F_34	vlakfoto	aW	O	11.04.2019	1	2			
GSB_F_35	vlakfoto	aW	ZO	11.04.2019	1	2			
GSB_F_36	vlakfoto	aW	ZO	11.04.2019	1	2			
GSB_F_37	vlakfoto	aW	ZO	11.04.2019	1	2			

Foto ID	Type	Fotograaf	Oriëntatie	Datum	Werkput	Vlak	Spoor	Boring nr	Opmerking
GSB_F_41	vlakfoto	aW	N	11.04.2019	1	2			
GSB_F_42	vlakfoto	aW	N	11.04.2019	1	2			
GSB_F_43	vlakfoto	aW	NW	11.04.2019	1	2			
GSB_F_44	vlakfoto	aW	ZW	11.04.2019	1	2			geen bord
GSB_F_45	detailfoto	aW	ZW	11.04.2019	1	2			geen bord
GSB_F_46	boringfoto	aW		11.04.2019	1	2		1	
GSB_F_47	boringfoto	aW		11.04.2019	1	2		1	
GSB_F_48	boringfoto	aW		11.04.2019	1	2		1	
GSB_F_49	boringfoto	aW		11.04.2019	1	2		1	
GSB_F_50	boringfoto	aW		11.04.2019	1	2		1	
GSB_F_51	boringfoto	aW		11.04.2019	1	2		1	
GSB_F_52	vlakfoto	aW		11.04.2019	1	2			geen bord
GSB_F_53	sleuffoto	aW		11.04.2019	2				geen bord
GSB_F_54	sleuffoto	aW	NO	11.04.2019	2	1			
GSB_F_55	sleuffoto	aW	NO	11.04.2019	2	1			
GSB_F_56	sleuffoto	aW	NO	11.04.2019	2	1			
GSB_F_57	sleuffoto	aW	NO	11.04.2019	2	1			
GSB_F_58	sleuffoto	aW	Z	11.04.2019	2	1			
GSB_F_59	sleuffoto	aW	Z	11.04.2019	2	1			
GSB_F_60		aW		11.04.2019					geen bord
GSB_F_61	sleuffoto	aW		11.04.2019	2	1			geen bord
GSB_F_62	sleuffoto	aW		11.04.2019	2	1			geen bord
GSB_F_63	sleuffoto	aW		11.04.2019	2	1			geen bord
GSB_F_64	sleuffoto	aW	O-ZO	11.04.2019	3	1			
GSB_F_65	sleuffoto	aW	NO	11.04.2019	3	1			
GSB_F_66	sleuffoto	aW	NO	11.04.2019	3	1			
GSB_F_67	sleuffoto	aW	NW	11.04.2019	3	1			
GSB_F_68	sleuffoto	aW		11.04.2019	3	1			geen bord
GSB_F_69	sleuffoto	aW	ZW	11.04.2019	3	1			
GSB_F_70	overzichtsfoto	aW		11.04.2019	6	1			geen bord
GSB_F_71	sleuffoto	aW		11.04.2019	6	1			geen bord
GSB_F_72	sleuffoto	aW	N	11.04.2019	6	1			geen bord
GSB_F_73	sleuffoto	aW	NO	11.04.2019	6	1			geen bord
GSB_F_74	sleuffoto	aW	NO	11.04.2019	6	1			
GSB_F_75	sleuffoto	aW	NO	11.04.2019	6	1			
GSB_F_76	sleuffoto	aW	NO	11.04.2019	6	1			
GSB_F_77	sleuffoto	aW	NW	11.04.2019	7	1			
GSB_F_78	sleuffoto	aW	NW	11.04.2019	7	1			
GSB_F_79	sleuffoto	aW		11.04.2019	7	1			geen bord
GSB_F_80	sleuffoto	aW		11.04.2019	7	1			

Foto ID	Type	Fotograaf	Oriëntatie	Datum	Werkput	Viak	Spoor	Boring nr	Opmerking
GSB_F_81	sleuffoto	aW		11.04.2019	7	1			geen bord
GSB_F_82	profielfoto	aW	ZW	11.04.2019	8	1			
GSB_F_83	profielfoto	aW	ZW	11.04.2019	8	1			
GSB_F_84	profielfoto	aW	ZW	11.04.2019	8	1			
GSB_F_85	sleuffoto	aW	ZO	11.04.2019	8	1			
GSB_F_86	sleuffoto	aW	ZO	11.04.2019	8	1			
GSB_F_87	sleuffoto	aW	ZO	11.04.2019	8	1			
GSB_F_88	sleuffoto	aW	ZO	11.04.2019	8	1			
GSB_F_89	overzichtsfoto	aW		12.04.2019					
GSB_F_90	overzichtsfoto	aW		12.04.2019					
GSB_F_91	overzichtsfoto	aW		12.04.2019					
GSB_F_92	overzichtsfoto	aW		12.04.2019					
GSB_F_93	sleuffoto	aW	O	12.04.2019	9	1			geen bord
GSB_F_94	sleuffoto	aW	O	12.04.2019	9	1			
GSB_F_95	sleuffoto	aW	O	12.04.2019	9	1			
GSB_F_96	sleuffoto	aW	O	12.04.2019	9	1			geen bord
GSB_F_97	sleuffoto	aW	NO	12.04.2019	10	1			
GSB_F_98	sleuffoto	aW	NO	12.04.2019	10	1			
GSB_F_99	sleuffoto	aW	NO	12.04.2019	10	1			geen bord
GSB_F_100	sleuffoto	aW	NO	12.04.2019	11	1			
GSB_F_101	sleuffoto	aW	NO	12.04.2019	12	1			geen bord
GSB_F_102	sleuffoto	aW	NO	12.04.2019	12	1			geen bord
GSB_F_103	sleuffoto	aW	NO	12.04.2019	12	1			
GSB_F_104	sleuffoto	aW	NO	12.04.2019	12	1			
GSB_F_105	sleuffoto	aW	NO	12.04.2019	13	1			
GSB_F_106	sleuffoto	aW	ZW	12.04.2019	13	1			
GSB_F_107	sleuffoto	aW	NO	12.04.2019	13	1			geen bord
GSB_F_108	overzichtsfoto	aW		12.04.2019					
GSB_F_109	sleuffoto	aW	Z	12.04.2019	14	1			
GSB_F_110	sleuffoto	aW	ZW	12.04.2019	14	1			
GSB_F_111	sleuffoto	aW	ZW	12.04.2019	14	1			geen bord
GSB_F_112	sleuffoto	aW	ZW	12.04.2019	14	1			geen bord
GSB_F_113	sleuffoto	aW	ZO	12.04.2019	15	1			
GSB_F_114	sleuffoto	aW	ZO	12.04.2019	15	1			
GSB_F_115	sleuffoto	aW	ZO	12.04.2019	15	1			
GSB_F_116	overzichtsfoto	aW		12.04.2019					geen bord
GSB_F_117	overzichtsfoto	aW		12.04.2019					geen bord
GSB_F_118	overzichtsfoto	aW		12.04.2019					geen bord
GSB_F_119	sleuffoto	aW	ZW	12.04.2019	16	1			
GSB_F_120	sleuffoto	aW	ZW	12.04.2019	16	1			

Foto ID	Type	Fotograaf	Oriëntatie	Datum	Werkput	Viak	Spoor	Boring nr	Opmerking
GSB_F_121	sleuffoto	aW	ZW	12.04.2019	16	1			
GSB_F_122	sleuffoto	aW		12.04.2019					geen bord
GSB_F_123	overzichtsfoto	aW		12.04.2019					geen bord
GSB_F_124	sleuffoto	aW		12.04.2019					geen bord
GSB_F_125	sleuffoto	aW		12.04.2019					geen bord
GSB_F_126	sleuffoto	aW		12.04.2019					geen bord

Bijlage 3 – Dagrapporten 2019D109

Datum: 11/04/2019

Aanwezig: MvdW, DM, SF, Ine Léonard, Jan Van Ormelingen

Weer: halfbewolkt, 10 graden Celsius

Terreincondities: weiland

Werkzaamheden: Bijna volledige dag gewerkt aan uitgraven WP1, in twee vlakken. In totaal 1 spoor aangetroffen, en 1 controleboring geplaatst. Na WP1 ook nog WP2 t/m WP8 aangelegd. WP2 t/m WP7 zijn zeer kleine testputjes, waarbij een ondergrondse drainagebuis (keramiek of kokosvezel) werd doorbroken mbv kraanbak van 30 cm breed. Hierbij trad veel wateroverlast op; profielregistratie was niet mogelijk. De iets grotere WP8 bleek geen bron te zijn, en het uitgraven hiervan werd dan ook vlug gestaakt. Ter hoogte van WP8 de zuidoostelijke putwand geregistreerd tot de diepte van de uitgraving > vergraven.

Datum: 12/04/2019

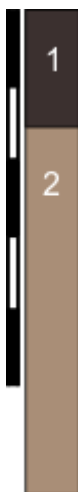
Aanwezig: MvdW, DM, SF

Weer: zonnig, 12 graden Celsius

Terreincondities: weiland

Werkzaamheden: Bronpoel bleek goed te zijn volgelopen. Nu moesten enkel nog de drainagebuizen onderaan het terrein doorbroken worden & een kleine afwateringbedding ontdaan van modder en planten. In totaal werden nog eens 8 proefputjes gegraven met de smalle graafbak (WP9 t/m WP16).

Bijlage 4 – Profielbeschrijvingen 2019D109

PR1 WP8VL1

H1 0-15 cm: zandleem, donker zwartbruin, rechte ondergrens, z. veel organisch materiaal, strooisellaag, duidelijke ploeglaag ontbreekt.

H2 15-65 cm: zandleem, droog, lichtbruin, homogeen, inclusies van brokjes baksteen, ophoging. Ontginning? > OT

BO1 WP1VL2

H1 0-30 cm: zandleem, gevlekt licht bruingrijs, inclusies van bks, aangevulde grond.

H2 30-55 cm: zandleem, donkergrijs, vochtig, abrupte rechte ondergrens, inclusies van bks, overgangshorizont.

H3 55-70 cm: zand, homogeen donkergrijs, zeer nat, C1. Boring gestaakt wegens te nat.

EENHEID PREHISTORISCHE ARCHEOLOGIE
Celestijnenlaan 200E bus 2409
3001 HEVERLEE, België
tel. + 32 16 32 64 58
fax + 32 16 32 29 80
prehistorische.archeologie@ees.KU Leuven.be
www.KU Leuven.be

